

BS/114/2013

NASTROJE SPOŁECZNE W SIERPNIU

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W stosunku do lipca nastroje społeczne praktycznie się nie zmieniły¹. Odnotowujemy jedynie minimalny spadek negatywnych ocen warunków materialnych gospodarstw domowych, a z drugiej strony niewielki wzrost niezadowolenia z sytuacji ekonomicznej kraju. W przewidywaniach dotyczących sytuacji w zakładach pracy respondentów, ogólnej sytuacji w Polsce oraz sytuacji na scenie politycznej wzrosło przekonanie o utrzymaniu *status quo*. Nieco mniej optymistyczne niż przed miesiącem są natomiast prognozy sytuacji materialnej gospodarstw domowych.

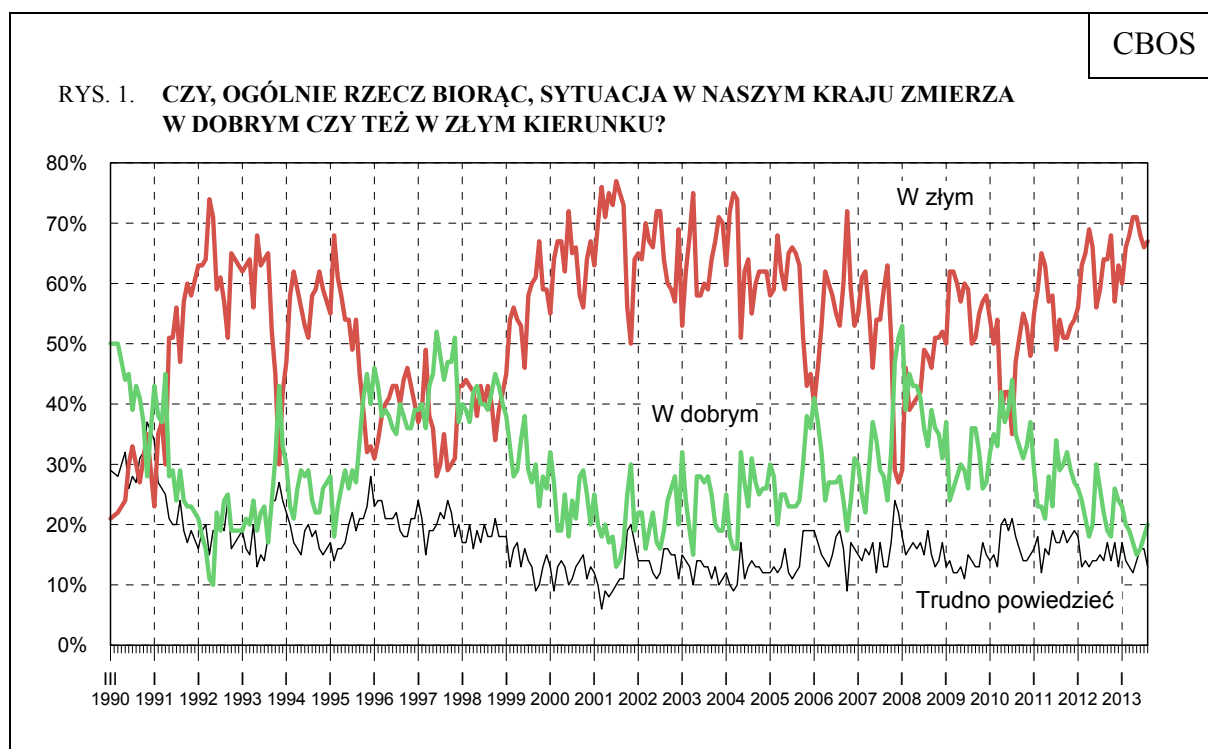
OCENY

Porównywalne z ubiegłomiesięcznymi, a więc nadal zdecydowanie krytyczne, są opinie Polaków na temat ogólnej **sytuacji w kraju**. O tym, że zmierza ona w dobrym kierunku, przekonany jest jedynie co piąty badany (20%, wzrost o 2 punkty), dwie trzecie zaś (67%, wzrost o 1 punkt) jest przeciwnego zdania. Widać jednak, że po systematycznym spadku pozytywnych opinii w tym zakresie w pierwszych miesiącach bieżącego roku, od czerwca nieznacznie przybywa respondentów oceniających kierunek zmian w Polsce jako dobry.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
W dobrym	22	19	18	26	24	23	20	19	17	15	16	18	20
W złym	64	64	68	57	63	60	66	68	71	71	68	66	67
Trudno powiedzieć	14	17	14	17	13	17	14	13	12	14	16	16	13

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (279) przeprowadzono w dniach 1–12 sierpnia 2013 roku na liczącej 904 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

We wszystkich wyróżnionych przez nas grupach społeczno-demograficznych dominuje krytycyzm w ocenie rozwoju sytuacji w kraju, przy czym stosunkowo najgorzej na sytuację w Polsce zapatrują się osoby o najniższych dochodach *per capita* (79% opinii negatywnych), badani źle oceniający własne warunki materialne (78%), w tym zwłaszcza bezrobotni (84%), robotnicy wykwalifikowani (80%), pracownicy usług (78%), a także respondenci o niesprecyzowanych poglądach politycznych (78%), z wykształceniem zasadniczym zawodowym (77%), osoby w wieku od 18 do 24 lat (74%) i mieszkańcy wsi (74%) – zob. tabele aneksowe.

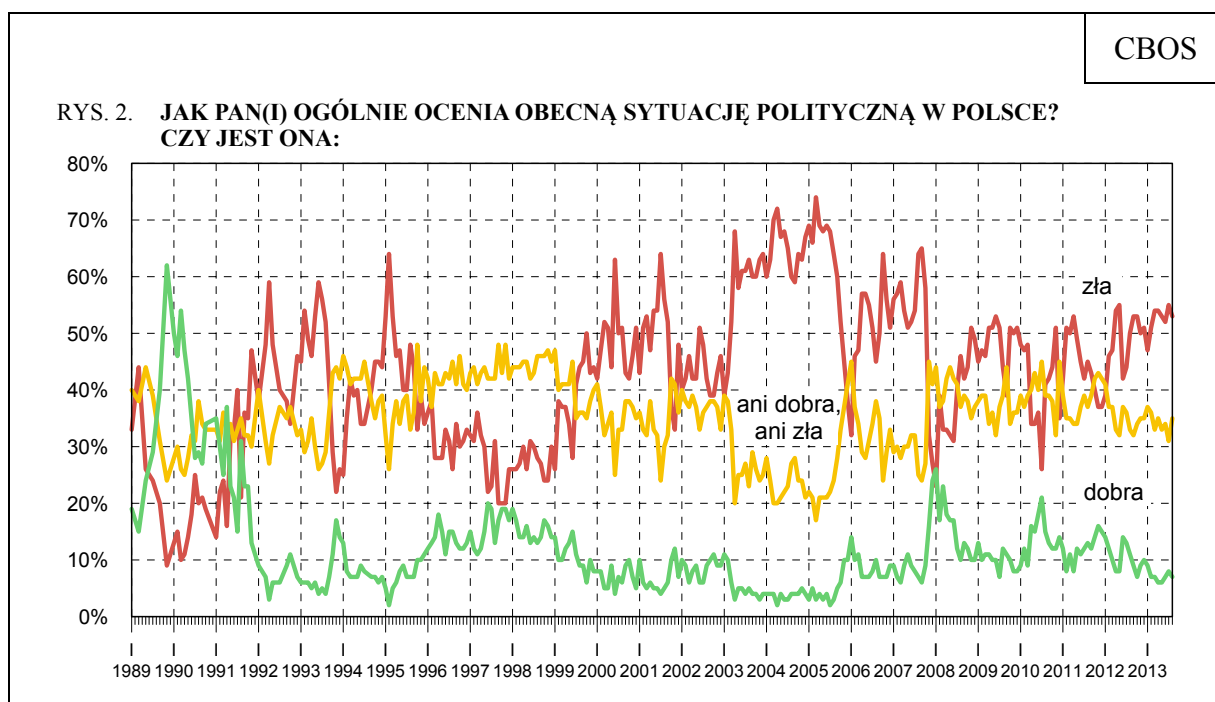
W potencjalnych elektoratach zadowolenie z rozwoju sytuacji w kraju dominuje nad niezadowoleniem jedynie wśród zwolenników PO. Sympatycy pozostałych ugrupowań, osoby o niesprecyzowanych preferencjach partyjnych, niezdecydowane co do udziału w ewentualnych wyborach parlamentarnych oraz niezamierzające w nich uczestniczyć w zdecydowanej większości negatywnie wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce, przy czym najbardziej krytyczni w tym względzie są potencjalni wyborcy PiS (78% opinii negatywnych) oraz osoby niewybierające się do urn (77%).

Tabela 2

Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	56	25	19
PSL**	34	59	7
SLD	31	63	6
PiS	11	78	11
Niezdecydowani, na kogo głosować	13	72	15
Niezdecydowani, czy głosować	15	71	14
Niezamierzający wziąć udziału w wyborach	12	77	11

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych
 ** Uwaga, niewielka liczebność wyborców tej partii w badanej próbie

Od kilku miesięcy w zasadzie nie zmieniają się oceny **sytuacji politycznej** w kraju. Nadal nieco ponad połowa badanych (53%) określa ją jako złą, jedna trzecia (35%) jako przeciętną, a tylko co czternasty respondent (7%) wyraża zadowolenie z jakości życia politycznego w kraju.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
	2012					2013								
	w procentach													
– dobra	11	9	7	9	10	9	7	7	6	6	7	8	7	
– ani dobra, ani zła	33	32	34	35	35	37	36	33	35	33	34	31	35	
– zła	50	53	53	50	51	47	51	54	54	53	52	55	53	
Trudno powiedzieć	6	6	6	6	4	7	6	6	5	8	7	6	5	

Niemal we wszystkich grupach społeczno-demograficznych sytuacja na polskiej scenie politycznej postrzegana jest przeważnie jako zła. Wyjątek stanowią najmłodszy respondenci, wśród których oceny neutralne równoważą się z negatywnymi. Stosunkowo najbardziej krytycznie o sytuacji politycznej w Polsce wypowiadają się badani niezadowoleni z własnych warunków materialnych (65% opinii negatywnych), w tym zwłaszcza renciści (64%) i robotnicy wykwalifikowani (61%), a ponadto osoby najstarsze (60%) oraz deklarujące prawicowe poglądy polityczne (60%) – zob. tabele aneksowe.

W potencjalnych elektoratach obecną sytuację polityczną relatywnie najlepiej oceniają zwolennicy PO, chociaż i wśród nich, podobnie jak w elektoracie PSL, najwięcej jest opinii neutralnych. Wśród sympatyków pozostałych głównych partii politycznych, osób o niesprecyzowanych preferencjach partyjnych oraz respondentów niezainteresowanych wyborami i niezdecydowanych co do udziału w nich przeważają oceny negatywne. Sytuację na polskiej scenie politycznej, podobnie jak ogólną sytuację w kraju, najbardziej krytycznie oceniają potencjalni wyborcy PiS (62% opinii negatywnych) oraz osoby niezamierzające głosować w ewentualnych wyborach (61%).

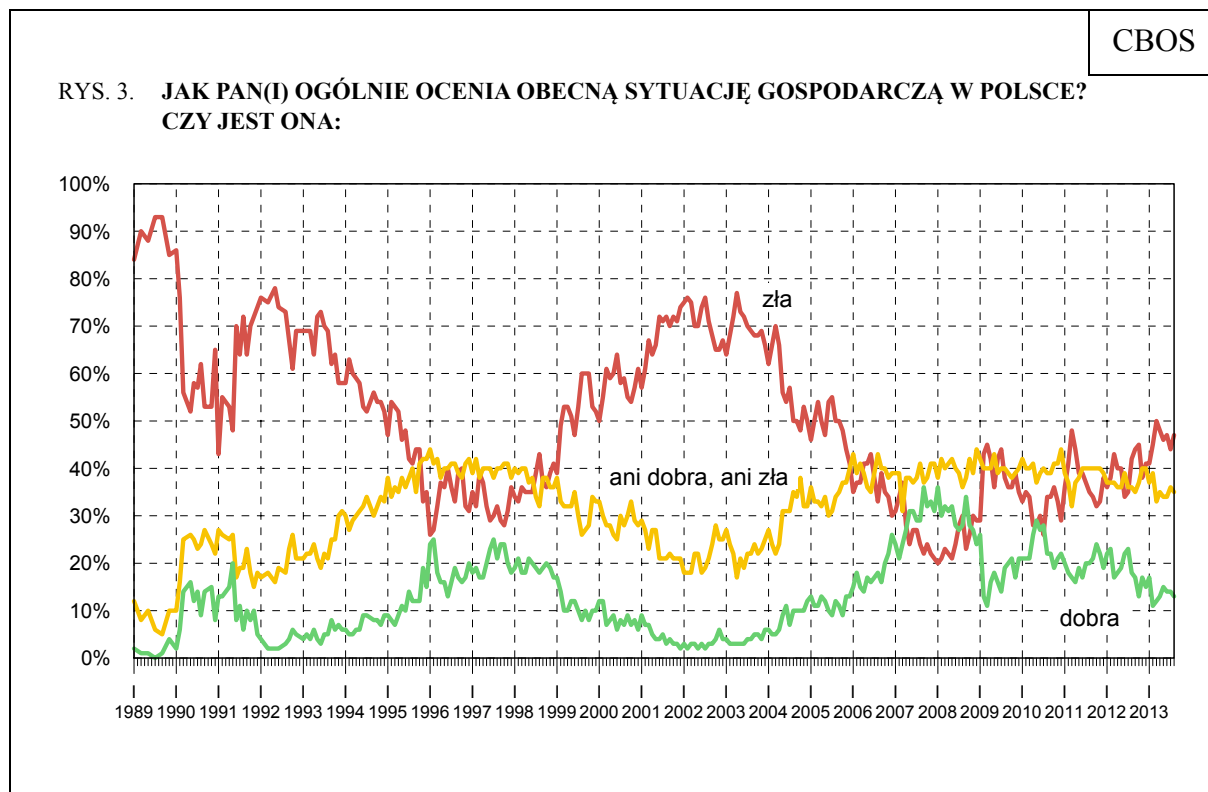
Tabela 4

Potencjalne elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	27	46	24	3
SLD**	9	41	50	0
PSL**	9	50	37	4
PiS	7	27	62	4
Niezdecydowani, na kogo głosować	5	34	52	9
Niezdecydowani, czy głosować	3	37	57	3
Niezamierzający wziąć udziału w wyborach	4	27	61	8

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Uwaga, niewielka liczebność wyborców tej partii w badanej próbie

W ostatnim czasie stabilne pozostają też oceny **sytuacji gospodarczej**. Co ósmy respondent (13%) postrzega ją pozytywnie, co trzeci (35%) uważa, że jest przeciętna – ani dobra, ani zła, a prawie co drugi (47%, od lipca wzrost o 3 punkty) jest nią rozczarowany.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– dobra	18	17	13	17	15	17	11	12	13	15	14	14	13
– ani dobra, ani zła	36	35	37	40	40	37	39	33	35	34	34	36	35
– zła	42	44	45	38	41	41	45	50	48	46	47	44	47
Trudno powiedzieć	4	4	5	5	4	5	5	5	4	5	5	6	5

Zadowolenie z sytuacji gospodarczej kraju jest najbardziej powiązane ze statusem społeczno-materialnym badanych. Pozytywne opinie o kondycji polskiej gospodarki wyrażane są zwykle tym częściej, im większa satysfakcja z własnej sytuacji materialnej, im lepsze wykształcenie, im bardziej znacząca pozycja zawodowa oraz im większa miejscowość zamieszkania (zob. tabele aneksowe).

Niemal takie same jak w lipcu są oceny **poziomu życia badanych i ich rodzin**. Ponad dwie piąte respondentów (43%, spadek o 2 punkty) dobrze ocenia jakość życia swojej rodziny, tyle samo (43%) twierdzi, że im i ich rodzinom żyje się przeciętnie, a tylko co siódmy badany (14%) jest w tym względzie niezadowolony.

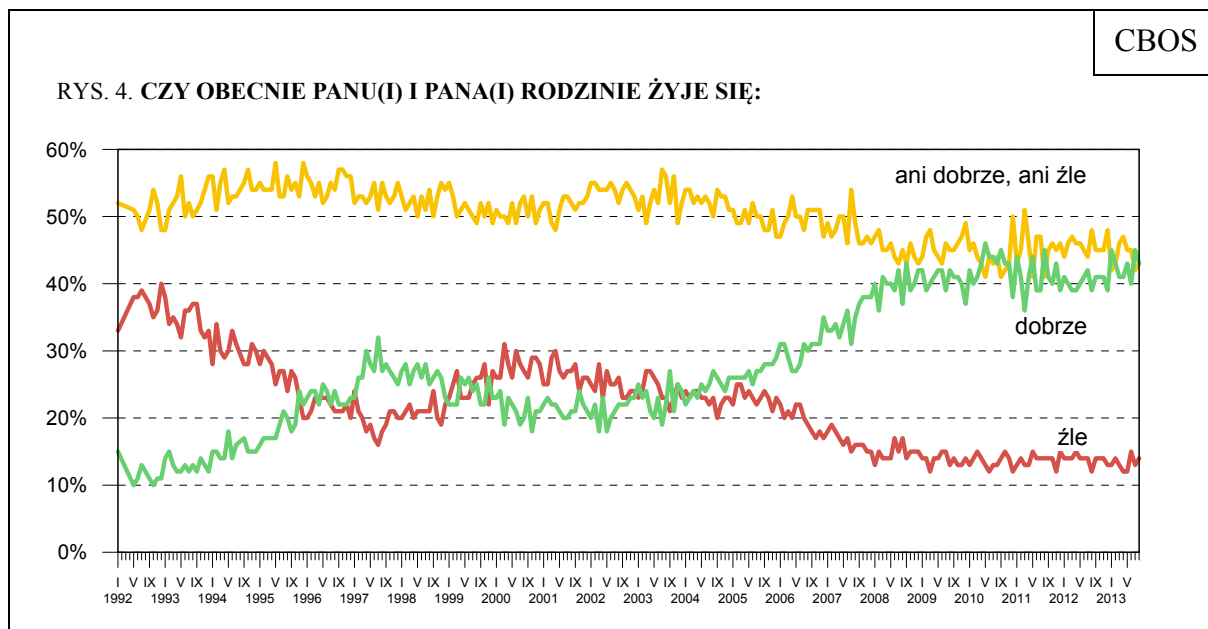

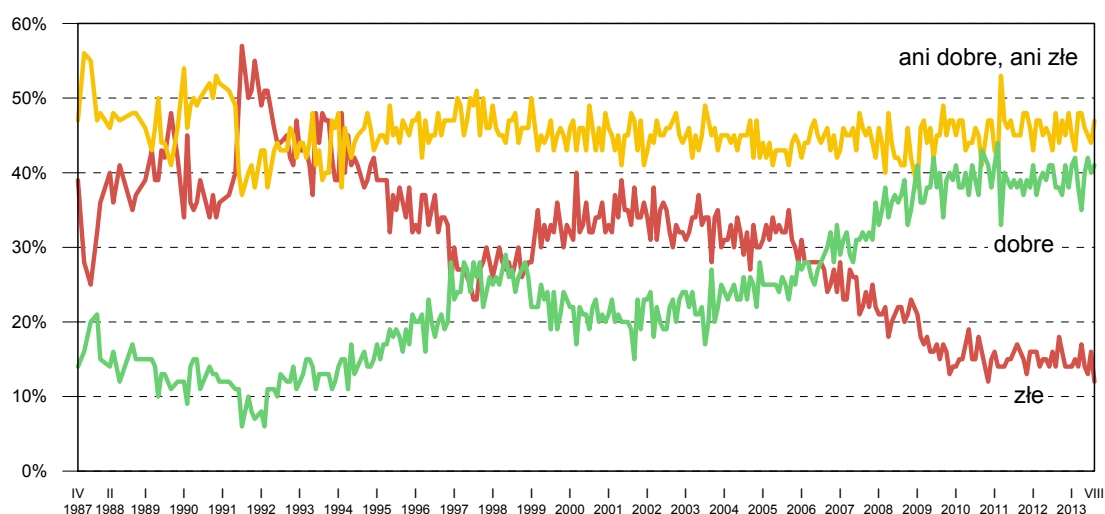
Tabela 6

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– dobrze	39	41	41	41	39	45	43	41	41	43	40	45	43
– ani dobrze, ani źle	48	45	45	45	48	42	43	46	47	45	45	42	43
– źle	12	14	14	14	13	13	14	13	12	12	15	13	14
Trudno powiedzieć	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Sierpień przyniósł niewielkie pozytywne zmiany w zakresie ocen **warunków materialnych gospodarstw domowych**. Od lipca ubyło respondentów, którzy są z nich niezadowoleni (z 16% do 12%). Tak jak przed miesiącem dwie piąte badanych (41%) dobrze ocenia sytuację materialną swojej rodziny, a prawie połowa (47%, wzrost o 3 punkty) określa ją jako przeciętną.

RYS. 5. JAK PAN(I) OCENIA OBECNE WARUNKI MATERIALNE SWOJEGO GOSPODARSTWA DOMOWEGO? CZY SĄ ONE:

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Tabela 7

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– dobre	38	38	37	41	38	41	42	38	35	40	42	40	41
– ani dobre, ani złe	48	44	47	45	48	45	43	48	48	46	45	44	47
– złe	14	18	16	14	14	14	15	14	17	14	13	16	12

Satysfakcja z warunków bytu respondentów i ich rodzin rośnie wraz z wielkością miesięcznych dochodów *per capita* oraz, co nierzadko z tym związane, poziomem wykształcenia badanych, maleje natomiast wraz z wiekiem. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najlepiej o jakości życia i kondycji materialnej swoich gospodarstw domowych wypowiadają się przede wszystkim uczniowie i studenci, prywatni przedsiębiorcy oraz kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (zob. tabele aneksowe).

Po lipcowej poprawie nastąpiła stabilizacja ocen **sytuacji w zakładach pracy**. Ponad połowa pracujących (52%) uważa, że kondycja firm, w których są zatrudnieni, jest dobra, jedna trzecia (32%) określa ją jako przeciętną, a co ósmy (13%) wyraża niezadowolone.

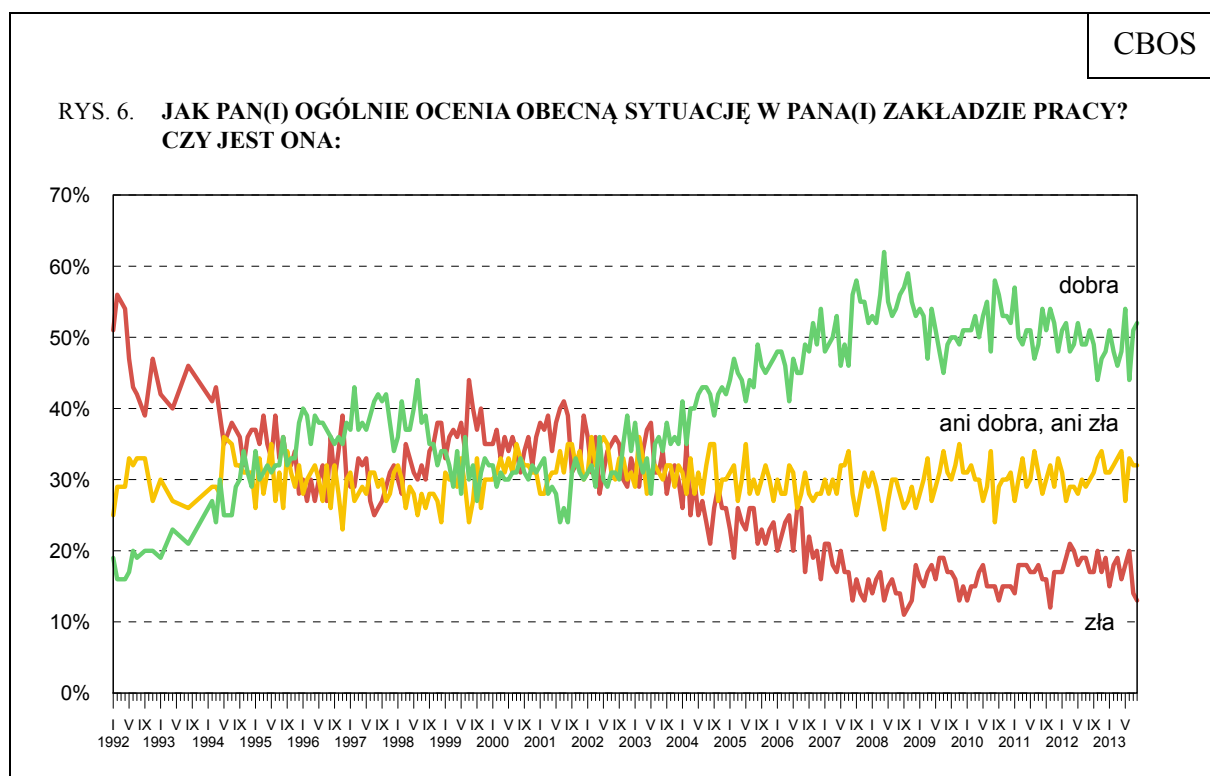

Tabela 8

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	N*	518	504	513	494	557	622	563	536	577	578	512	546
	w procentach												
– dobra	51	49	44	47	48	51	48	46	48	54	44	51	52
– ani dobra, ani zła	30	31	33	34	31	31	32	33	34	27	33	32	32
– zła	17	17	20	17	19	15	18	19	16	18	20	14	13
Trudno powiedzieć	2	3	3	2	2	3	2	2	2	1	3	3	3

Niezadowolenie z sytuacji w miejscu pracy stosunkowo najczęściej wyrażają osoby źle oceniające własne warunki materialne, badani o miesięcznych dochodach *per capita* od 751 zł do 1000 zł oraz respondenci w wieku 55–64 lata. Spośród grup zawodowych na warunki pracy narzekają przede wszystkim rolnicy (zob. tabele aneksowe).

PRZEWIDYWANIA

Nieco mniej optymistyczne niż miesiąc temu są przewidywania dotyczące rozwoju **sytuacji w kraju w ciągu najbliższego roku**. Odsetek badanych prognozujących jej pogorszenie w zasadzie nie uległ zmianie (34%), ale ubyło tych, którzy uważają, że się ona poprawi (z 12% do 9%). Nieco wzrosło dominujące w ostatnich miesiącach przekonanie, że sytuacja w Polsce się nie zmieni (51%, wzrost o 3 punkty).

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
Poprawi się	8	8	8	10	9	12	9	9	7	7	9	12	9
Nie zmieni się	44	40	40	47	40	40	43	46	46	48	52	48	51
Pogorszy się	43	46	46	35	45	41	40	39	39	38	31	33	34
Trudno powiedzieć	5	6	6	8	6	7	8	6	8	7	8	7	6

W ostatnim miesiącu jedynie w minimalnym stopniu zmieniły się prognozy **sytuacji politycznej** w kraju. Zmniejszyła się (z 8% do 6%) liczba Polaków przewidujących poprawę jakości życia politycznego w najbliższym roku, zarazem nieznacznie zwiększył się odsetek tych, którzy nie spodziewają się zmian w tej dziedzinie (o 4 punkty, do 61%). Liczba osób prognozujących pogorszenie sytuacji na scenie politycznej nie uległa zmianie (26%).

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– poprawi się	8	8	8	10	8	9	8	6	6	5	7	8	6
– nie zmieni się	60	55	53	56	57	56	54	59	57	58	61	57	61
– pogorszy się	25	28	29	24	28	25	27	27	28	27	22	26	26
Trudno powiedzieć	7	9	10	10	7	10	11	8	9	10	10	9	7

Takie same jak w lipcu są przewidywania dotyczące **sytuacji gospodarczej** w Polsce. Ponad połowa badanych (52%) prognozuje, że w ciągu roku się ona nie zmieni, co siódmy (14%) uważa, że się poprawi, a więcej niż jedna czwarta ankietowanych (27%) spodziewa się jej pogorszenia.

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– poprawi się	12	12	11	14	10	14	12	12	12	11	12	15	14
– nie zmieni się	45	41	44	46	46	44	47	50	45	48	52	51	52
– pogorszy się	35	40	38	31	37	33	32	31	34	33	27	26	27
Trudno powiedzieć	8	7	7	9	7	9	9	7	9	8	9	8	7

Nie zmieniły się też przewidywania dotyczące **poziomu życia** rodzin. Nadal wyraźnie dominuje grupa badanych, którzy prognozują, że za rok będzie im się żyło tak samo jak obecnie (56%). Nadzieję na poprawę swojej egzystencji wyraża, podobnie jak w lipcu, mniej więcej co szósty ankietowany (17%), a niespełna jedna piąta (18%) obawia się jej pogorszenia.

Tabela 12

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– lepiej	16	17	15	14	14	20	17	15	15	17	16	16	17
– tak samo	52	48	50	55	52	49	54	56	53	51	56	58	56
– gorzej	23	26	23	21	26	21	20	20	21	20	18	17	18
Trudno powiedzieć	9	9	12	10	8	10	9	9	11	12	10	9	9

Nieco mniej optymistyczne niż przed miesiącem są przewidywania dotyczące **kondycji materialnej gospodarstw domowych** respondentów. Obecnie odsetek tych, którzy prognozują jej pogorszenie w najbliższym roku (18%, wzrost o 2 punkty), przeważa nad odsetkiem osób liczących na poprawę (14%, spadek o 3 punkty). Tradycyjnie jednak zdecydowana większość badanych (68%) nie oczekuje żadnych znaczących zmian w tej dziedzinie.

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
– poprawią się	14	14	14	15	16	18	17	13	13	15	16	17	14
– pozostaną bez zmian	64	61	59	62	63	63	63	70	64	69	69	67	68
– pogorszą się	22	25	27	23	21	19	20	17	23	16	15	16	18

Niejednoznaczne zmiany zaszły w prognozach rozwoju **sytuacji w zakładach pracy**. Ubyło pracujących obawiających się jej pogorszenia (z 16% do 13%), ale także tych, którzy oczekują poprawy (z 19% do 15%). Wzrosła natomiast dominująca grupa osób uważających, że w najbliższym roku kondycja ich zakładów pracy się nie zmieni (z 58% do 65%).

Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	2012					2013							
	w procentach												
N*	518	502	513	493	558	622	565	536	579	578	512	547	462
– poprawi się	17	16	16	17	16	17	14	14	17	16	15	19	15
– pozostanie bez zmian	61	56	54	60	56	57	59	63	59	59	59	58	65
– pogorszy się	16	19	20	16	20	17	19	16	17	16	19	16	13
Trudno powiedzieć	6	9	10	7	8	9	8	7	7	9	7	7	7

BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA I OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

Na poziomie z lipca utrzymało się poczucie stabilności zatrudnienia. Obecnie **zagrożenie możliwością utraty pracy** odczuwa nieco ponad jedna trzecia pracujących (36%, wzrost o 2 punkty), natomiast ponad trzy piąte aktywnych zawodowo respondentów (62%) deklaruje poczucie bezpieczeństwa w tym względzie.

Tabela 15

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	VIII (N=518)	IX (N=504)	X (N=514)	XI (N=494)	XII (N=557)	I (N=622)	II (N=565)	III (N=536)	IV (N=580)	V (N=577)	VI (N=514)	VII (N=548)	VIII (N=463)													
	2012							2013																		
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	6	39	9	42	9	38	6	40	9	36	7	36	10	33	12	40	9	42	9	35	9	41	6	34	9	36
Raczej tak	33		33		29		34		27		29		23		28		33		26		32		28		27	
Raczej nie	33		31		32		36		35		41		36		33		36		34		31		35		37	
Nie, to mało prawdopodobne	24	57		54		58		58		61		62		63		57		56		61		55		62		62
Trudno powiedzieć	4	4	4	4	4	4	2	2	3	3	3	2	4	4	3	3	2	2	4	4	4	4	4	4	2	2

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Stosunkowo największe obawy przed utratą zatrudnienia wyrażają pracownicy deklarujący niezadowolenie z własnych warunków materialnych oraz mający wykształcenie podstawowe, a spośród grup zawodowych przede wszystkim robotnicy niewykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

Nieco bardziej pozytywne niż przed miesiącem są opinie o **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Jedna trzecia Polaków (33%, wzrost o 3 punkty) jest zdania, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć pracę, przy czym zdecydowana większość z nich (31% ogółu, wzrost o 2 punkty) twierdzi, że problemem jest znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia. Dwie trzecie badanych (65%) sądzi, że w ich okolicy praca jest albo trudno dostępna (44%, spadek o 3 punkty), albo nie ma jej wcale (21%).

Tabela 16

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań														
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
	2012							2013							
	w procentach														
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę															
	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	33	32	32	30	28	28	25	26	25	28	27	29	31		
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	42	44	48	46	46	44	48	44	47	46	48	47	44		
– nie można znaleźć żadnej pracy	20	20	15	18	21	22	21	26	23	21	20	21	21		
Trudno powiedzieć	3	2	3	4	3	4	4	3	4	3	3	2	2		

Oceny sytuacji na lokalnym rynku pracy związane są między innymi ze statusem zawodowym i materialnym respondentów, ich wiekiem, poziomem wykształcenia oraz wielkością miejscowości zamieszkania. Stosunkowo najbardziej krytyczni są badani źle oceniający własne warunki materialne (35% z nich uważa, że obecnie nie można znaleźć żadnej pracy), osoby o najniższych dochodach *per capita* (34%), respondenci z wykształceniem podstawowym (32%), mieszkańcy wsi (31%), ankietowani mający co najmniej 45 lat (28%), z grup zawodowych są to najczęściej rolnicy (34%), a spośród biernych zawodowo renciści (34%), bezrobotni (33%) i emeryci (30%) – zob. tabele aneksowe.

Nastroje społeczne odnoszące się do sytuacji w kraju nadal nie są dobre, z tym że od kilku miesięcy można mówić o stabilizacji formułowanych ocen i prognoz w tym zakresie.

Opinie pozytywne niezmiennie dominują nad negatywnymi jedynie w odniesieniu do sytuacji w zakładach pracy respondentów oraz kondycji materialnej ich gospodarstw domowych, choć w tym ostatnim przypadku nadal najczęstsze są oceny wskazujące na przeciętną jakość egzystencji. Jeśli zaś chodzi o prognozy – zarówno w wymiarze publicznym, jak i indywidualnym – dominuje przekonanie o utrzymaniu się obecnej sytuacji, co przy dość krytycznych opiniach wskazuje raczej na pesymizm.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

Tabela 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?			Liczba osób
		W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		20	67	13	904
Płeć	Mężczyźni	22	68	11	438
	Kobiety	19	67	14	466
Wiek	18-24 lata	19	74	8	107
	25-34	26	64	10	183
	35-44	18	65	18	154
	45-54	15	73	12	149
	55-64	18	72	11	157
	65 lat i więcej	24	60	16	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	74	11	357
	Miasto do 19 999	22	68	10	135
	20 000 - 99 999	20	65	15	166
	100 000 - 499 999	21	65	14	144
	500 000 i więcej mieszk.	37	49	14	101
Wykształcenie	Podstawowe	13	71	16	196
	Zasadnicze zawodowe	13	77	10	227
	Średnie	22	67	12	303
	Wyższe	34	53	13	178
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	36	51	13	98
	Średni personel, technicy	23	65	12	38
	Pracownicy adm.-biurowi	28	59	13	69
	Pracownicy usług	16	78	7	64
	Robotnicy wykwalifikowani	9	80	11	98
	Robotnicy niewykwalifik.	22	69	9	46
	Rolnicy	10	60	30	36
	Pracujący na własny rach.	27	67	5	32
Bierni zawodowo	Renciści	24	63	13	57
	Emeryci	22	64	13	177
	Uczniowie i studenci	24	64	12	59
	Bezrobotni	6	84	10	87
	Gospodynie domowe i inni	11	71	18	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	69	12	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	35	52	13	75
	sekt. prywat. poza rolnict.	21	72	8	212
	prywatnym gosp. rolnym	11	59	30	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	7	79	14	95
	501-750	13	76	11	97
	751-1000	14	73	12	140
	1001-1500	20	66	14	155
	Powyżej 1500 zł	31	60	9	199
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	78	14	108
	Średnie	14	74	12	424
	Dobre	30	57	13	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	18	72	9	51
	Raz w tygodniu	17	69	14	398
	1-2 razy w miesiącu	23	66	11	145
	Kilka razy w roku	23	65	12	205
	W ogóle nie uczestniczy	23	65	12	105
Poglądy polityczne	Lewica	34	59	7	140
	Centrum	20	65	15	310
	Prawica	21	67	12	268
	Trudno powiedzieć	9	78	13	186

Tabela 2

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		7	35	53	5	899
Płeć	Mężczyźni	10	30	57	3	435
	Kobiety	5	39	49	7	463
Wiek	18-24 lata	7	46	44	3	106
	25-34	6	45	45	4	182
	35-44	9	29	57	5	154
	45-54	6	34	57	3	149
	55-64	9	28	60	3	155
	65 lat i więcej	7	29	52	11	154
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	32	58	6	355
	Miasto do 19 999	9	33	54	4	134
	20 000 - 99 999	5	44	46	5	164
	100 000 - 499 999	7	35	52	6	144
	500 000 i więcej mieszk.	19	33	46	2	101
Wykształcenie	Podstawowe	5	27	58	10	194
	Zasadnicze zawodowe	6	33	56	4	226
	Średnie	8	38	52	3	301
	Wyższe	11	40	45	4	178
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	11	37	47	5	98
	Średni personel, technicy	9	38	51	2	38
	Pracownicy adm.-biurowi	7	38	51	4	69
	Pracownicy usług	7	34	57	2	64
	Robotnicy wykwalifikowani	1	34	61	4	98
	Robotnicy niewykwalifik.	5	43	48	4	46
	Rolnicy	7	41	48	5	36
	Pracujący na własny rach.	17	39	44		30
Bierni zawodowo	Renciści	9	20	64	7	56
	Emeryci	7	28	55	10	176
	Uczniowie i studenci	5	42	49	3	59
	Bezrobotni	10	36	50	4	87
	Gospodynie domowe i inni	4	43	48	5	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	7	35	52	6	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	11	45	40	4	75
	sekt. pryw. poza rolnict.	7	35	56	2	210
	prywatnym gosp. rolnym	7	42	47	4	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	1	43	53	3	95
	501-750	5	41	47	6	96
	751-1000	3	34	58	5	140
	1001-1500	9	35	51	6	155
	Powyżej 1500 zł	10	36	51	3	198
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	25	65	7	107
	Średnie	5	33	57	5	422
	Dobre	11	40	45	5	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	27	56	13	50
	Raz w tygodniu	6	33	56	5	394
	1-2 razy w miesiącu	9	40	45	6	145
	Kilka razy w roku	7	38	52	3	205
	W ogóle nie uczestniczy	12	31	53	4	104
Poglądy polityczne	Lewica	12	34	52	1	140
	Centrum	11	39	45	5	309
	Prawica	5	33	60	2	268
	Trudno powiedzieć	2	31	55	12	182

Tabela 3

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		13	35	47	5	902
Płeć	Mężczyźni	17	33	48	2	438
	Kobiety	9	37	46	7	464
Wiek	18-24 lata	15	44	35	6	106
	25-34	17	41	38	3	183
	35-44	12	38	47	4	154
	45-54	12	35	49	4	149
	55-64	12	25	58	4	156
	65 lat i więcej	10	31	52	7	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	33	54	5	356
	Miasto do 19 999	13	34	49	4	134
	20 000 - 99 999	14	39	42	5	166
	100 000 - 499 999	14	38	43	6	144
	500 000 i więcej mieszk.	27	37	35	1	101
Wykształcenie	Podstawowe	7	32	53	8	195
	Zasadnicze zawodowe	11	31	53	5	227
	Średnie	15	36	45	4	302
	Wyższe	19	43	36	3	178
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	46	30	4	98
	Średni personel, technicy	20	28	51	2	38
	Pracownicy adm.-biurowi	16	36	46	2	69
	Pracownicy usług	16	29	49	7	64
	Robotnicy wykwalifikowani	15	40	44	2	98
	Robotnicy niewykwalifik.	14	36	45	4	46
	Rolnicy	4	36	58	2	36
	Pracujący na własny rach.	24	38	32	6	32
Bierni zawodowo	Renciści	17	23	53	7	57
	Emeryci	9	30	55	6	177
	Uczniowie i studenci	12	42	43	4	59
	Bezrobotni	6	41	49	5	87
	Gospodynie domowe i inni	3	35	53	9	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	14	38	44	5	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	55	25	5	75
	sekt. pryw. poza rolnict.	21	33	45	1	211
	prywatnym gosp. rolnym	4	34	56	5	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	7	35	51	8	95
	501-750	14	37	41	7	97
	751-1000	9	36	52	3	140
	1001-1500	12	33	49	6	155
	Powyżej 1500 zł	19	38	41	2	199
Ocena własnych war. mater.	Złe	3	23	67	8	107
	Średnie	8	34	53	4	422
	Dobre	22	40	34	4	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	34	51	7	50
	Raz w tygodniu	11	37	47	5	396
	1-2 razy w miesiącu	12	34	48	6	145
	Kilka razy w roku	18	34	45	3	205
	W ogóle nie uczestniczy	15	35	46	4	105
Poglądy polityczne	Lewica	15	39	45	2	140
	Centrum	15	40	42	3	310
	Prawica	14	30	52	4	268
	Trudno powiedzieć	7	32	51	10	184

Tabela 4

		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:			Liczba osób
		dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	
		%	%	%	
Ogółem		43	43	14	903
Płeć	Mężczyźni	44	43	13	438
	Kobiety	41	44	15	466
Wiek	18-24 lata	71	28	1	107
	25-34	55	38	7	183
	35-44	46	44	10	154
	45-54	30	46	24	149
	55-64	31	51	17	157
	65 lat i więcej	29	51	20	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	39	47	14	357
	Miasto do 19 999	49	39	13	135
	20 000 - 99 999	45	46	9	166
	100 000 - 499 999	39	41	19	144
	500 000 i więcej mieszk.	47	39	14	101
Wykształcenie	Podstawowe	30	51	19	195
	Zasadnicze zawodowe	35	45	20	227
	Średnie	44	46	11	303
	Wyższe	64	30	5	178
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	69	23	7	98
	Średni personel, technicy	51	37	12	38
	Pracownicy adm.-biurowi	48	45	6	69
	Pracownicy usług	41	53	7	64
	Robotnicy wykwalifikowani	44	49	7	98
	Robotnicy niewykwalifik.	36	50	15	46
	Rolnicy	37	52	11	36
	Pracujący na własny rach.	70	20	9	32
Bierni zawodowo	Renciści	23	51	27	57
	Emeryci	29	53	18	177
	Uczniowie i studenci	72	28		59
	Bezrobotni	27	43	31	87
	Gospodynie domowe i inni	31	49	20	43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	54	43	4	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	58	34	8	75
	sekt. pryw. poza rolnict.	50	40	10	212
	prywatnym gosp. rolnym	37	53	11	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	24	51	25	95
	501-750	39	40	20	97
	751-1000	36	50	14	140
	1001-1500	40	51	9	155
	Powyżej 1500 zł	60	33	6	199
Ocena własnych war. mater.	Źłe	5	26	70	108
	Średnie	19	71	10	423
	Dobre	80	18	2	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	45	13	51
	Raz w tygodniu	42	45	12	397
	1-2 razy w miesiącu	45	44	12	145
	Kilka razy w roku	47	36	17	205
	W ogóle nie uczestniczy	33	50	17	105
Poglądy polityczne	Lewica	43	53	4	140
	Centrum	48	38	13	310
	Prawica	40	46	13	268
	Trudno powiedzieć	36	42	23	186

Tabela 5

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		52	32	13	3	462
Płeć	Mężczyźni	53	32	12	3	249
	Kobiety	50	33	15	2	213
Wiek	18-24 lata	75	14	7	4	37
	25-34	58	31	9	1	143
	35-44	46	35	16	3	115
	45-54	44	39	15	3	96
	55-64	41	33	22	4	64
	65 lat i więcej	89			11	7
Miejsce zamieszkania	Wieś	42	39	15	4	161
	Miasto do 19 999	60	32	8		76
	20 000 - 99 999	61	28	10	1	84
	100 000 - 499 999	48	33	14	6	79
	500 000 i więcej mieszk.	59	22	19		63
Wykształcenie	Podstawowe	40	48	4	9	32
	Zasadnicze zawodowe	52	30	13	5	111
	Średnie	46	34	17	2	173
	Wyższe	61	28	11	1	146
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	63	26	11		96
	Średni personel, technicy	43	41	14	2	36
	Pracownicy adm.-biurowi	56	26	18	1	67
	Pracownicy usług	50	35	11	3	62
	Robotnicy wykwalifikowani	54	30	11	5	89
	Robotnicy niewykwalifik.	54	25	14	7	43
	Rolnicy	18	55	23	4	33
	Pracujący na własny rach.	47	43	10		28
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	51	29	18	2	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	63	31	6		75
	sekt. prywat. poza rolnict.	54	31	12	3	211
	prywatnym gosp. rolnym	19	54	18	8	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	46	7	8	34
	501-750	49	23	17	11	46
	751-1000	50	25	25		60
	1001-1500	48	43	9		79
	Powyżej 1500 zł	61	28	9	1	138
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	46	28	5	30
	Średnie	38	40	18	4	204
	Dobre	68	23	8	1	229
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	26	13		16
	Raz w tygodniu	50	36	12	2	200
	1-2 razy w miesiącu	49	32	13	6	81
	Kilka razy w roku	56	29	12	3	114
	W ogóle nie uczestniczy	52	29	19		51
Poglądy polityczne	Lewica	60	29	10	1	75
	Centrum	52	34	12	2	169
	Prawica	48	33	17	2	133
	Trudno powiedzieć	49	32	13	7	84

Tabela 6

		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?				Liczba osób
		Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		9	51	34	6	903
Płeć	Mężczyźni	9	50	36	5	438
	Kobiety	10	52	32	7	466
Wiek	18-24 lata	7	59	28	6	107
	25-34	10	55	31	3	183
	35-44	8	47	39	6	154
	45-54	6	55	34	6	149
	55-64	10	47	39	4	156
	65 lat i więcej	14	45	29	12	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	7	48	37	9	357
	Miasto do 19 999	13	56	28	2	135
	20 000 - 99 999	9	56	33	2	166
	100 000 - 499 999	9	54	31	6	144
	500 000 i więcej mieszk.	15	42	34	8	101
Wykształcenie	Podstawowe	6	43	39	12	196
	Zasadnicze zawodowe	5	55	35	5	227
	Średnie	14	52	30	4	303
	Wyższe	11	52	32	5	178
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	11	51	34	5	98
	Średni personel, technicy	11	52	37		38
	Pracownicy adm.-biurowi	9	58	27	6	69
	Pracownicy usług	12	60	25	4	64
	Robotnicy wykwalifikowani	6	53	39	3	98
	Robotnicy niewykwalifik.	7	57	28	9	46
	Rolnicy	7	49	34	10	36
	Pracujący na własny rach.	16	46	35	3	32
Bierni zawodowo	Renciści	7	43	37	13	57
	Emeryci	13	45	34	8	177
	Uczniowie i studenci	10	57	30	3	59
	Bezrobotni	3	48	39	9	87
		Gospodynie domowe i inni	5	56	34	5
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	9	52	36	3	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	11	62	23	4	75
	sekt. pryw. poza rolnict.	10	54	32	4	212
	prywatnym gosp. rolnym	4	50	35	10	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	2	49	43	7	95
	501-750	7	50	37	5	97
	751-1000	8	49	37	6	140
	1001-1500	7	52	35	6	155
	Powyżej 1500 zł	16	57	25	2	199
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	45	45	6	107
	Średnie	6	48	38	8	424
	Dobre	14	56	26	4	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6	42	42	9	51
	Raz w tygodniu	10	51	32	7	397
	1-2 razy w miesiącu	13	54	30	3	145
	Kilka razy w roku	6	52	37	6	205
	W ogóle nie uczestniczy	11	49	34	6	105
Poglądy polityczne	Lewica	14	52	31	3	140
	Centrum	9	57	27	7	310
	Prawica	11	45	38	6	268
	Trudno powiedzieć	3	48	41	8	186

Tabela 7

		Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		36	62	2	463
Płeć	Mężczyźni	35	63	2	249
	Kobiety	38	59	2	214
Wiek	18-24 lata	37	58	4	37
	25-34	32	67	1	143
	35-44	41	56	2	115
	45-54	41	56	3	96
	55-64	30	66	3	64
	65 lat i więcej	30	70		7
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	59	3	161
	Miasto do 19 999	36	61	3	76
	20 000 - 99 999	29	69	2	84
	100 000 - 499 999	44	54	2	79
	500 000 i więcej mieszk.	33	67		63
Wykształcenie	Podstawowe	50	50		32
	Zasadnicze zawodowe	36	57	6	111
	Średnie	39	60	1	174
	Wyższe	30	69	1	146
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	69	1	96
	Średni personel, technicy	41	59		36
	Pracownicy adm.-biurowi	40	60		67
	Pracownicy usług	36	60	5	62
	Robotnicy wykwalifikowani	39	58	4	89
	Robotnicy niewykwalifik.	58	38	4	43
	Rolnicy	16	84		33
	Pracujący na własny rach.	30	70		28
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	61	1	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	38	57	4	75
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	60	2	212
	prywatnym gosp. rolnym	16	82	2	36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	38	57	5	34
	501-750	43	52	4	46
	751-1000	42	55	3	60
	1001-1500	44	55	1	79
	Powyżej 1500 zł	25	75	1	138
Ocena własnych war. mater.	Złe	77	20	3	30
	Średnie	40	58	2	204
	Dobre	28	70	2	229
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	61		16
	Raz w tygodniu	40	58	2	201
	1-2 razy w miesiącu	28	70	1	81
	Kilka razy w roku	34	62	4	114
	W ogóle nie uczestniczy	37	63		51
Poglądy polityczne	Lewica	38	59	3	75
	Centrum	35	63	1	169
	Prawica	36	62	2	134
	Trudno powiedzieć	38	58	4	84

Tabela 8

		Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:					Liczba osób
		bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	można wprowadzić jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	nie można znaleźć żadnej pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		2	31	44	21	2	903
Płeć	Mężczyźni	2	33	42	20	2	438
	Kobiety	1	28	47	21	2	466
Wiek	18-24 lata	2	40	47	11		107
	25-34	2	45	42	10		183
	35-44	1	33	47	19		154
	45-54	1	26	44	28	1	149
	55-64	1	23	45	28	3	157
	65 lat i więcej	4	17	45	28	7	155
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	19	47	31	2	357
	Miasto do 19 999	1	32	47	19	1	135
	20 000 - 99 999	1	31	52	12	3	166
	100 000 - 499 999	2	42	39	14	3	144
	500 000 i więcej mieszk.	6	54	28	12		101
Wykształcenie	Podstawowe	2	14	49	32	3	195
	Zasadnicze zawodowe	2	22	48	26	2	227
	Średnie	1	38	43	16	2	303
	Wyższe	4	47	38	11	1	178
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	54	35	7	1	98
	Średni personel, technicy		37	45	15	2	38
	Pracownicy adm.-biurowi	5	40	38	17		69
	Pracownicy usług		39	47	11	3	64
	Robotnicy wykwalifikowani	1	25	54	20		98
	Robotnicy niewykwalifik.	3	27	51	17	2	46
	Rolnicy	4	19	43	34		36
Pracujący na własny rach.	2	52	35	8	3	32	
Bierni zawodowo	Renciści		20	40	34	6	57
	Emeryci	2	20	44	30	4	177
	Uczniowie i studenci		50	43	7		59
	Bezrobotni		18	49	33		87
	Gospodynie domowe i inni		14	58	27		43
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	0	31	54	13	1	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	48	34	13	1	75
	sekt. prywat. poza rolnict.	3	42	40	14	1	212
	prywatnym gosp. rolnym	4	21	42	33		36
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	1	13	51	34	1	95
	501-750	1	25	41	31	2	97
	751-1000	1	23	48	27	2	140
	1001-1500	1	36	45	15	2	155
	Powyżej 1500 zł	3	43	40	12	1	199
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	13	47	35	2	108
	Średnie	0	28	45	26	2	423
	Dobre	3	39	44	12	2	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		31	38	30	1	51
	Raz w tygodniu	2	28	48	20	2	397
	1-2 razy w miesiącu		28	44	27	1	145
	Kilka razy w roku	3	35	46	13	1	205
	W ogóle nie uczestniczy	2	35	34	27	2	105
Poglądy polityczne	Lewica	5	33	37	24	1	140
	Centrum	1	34	45	18	2	310
	Prawica	2	29	46	21	2	268
	Trudno powiedzieć	1	26	48	24	1	186